Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

1 k. p. 6 r. — k.	8 k. p. 4 r. 10 k.	4 k. p. 2 r. 10 k.
11 „ „ 5 „ 60 „	7 „ „ 3 „ 60 „	3 „ „ 1 „ 60 „
10 „ „ 5 „ 10 „	6 „ „ 3 „ 10 „	2 „ „ 1 „ 10 „
9 „ „ 4 „ 60 „	5 „ „ 2 „ 60 „	1 „ „ — „ 60 „

Wäljamaale aaſtas 12 r.
Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni.
Adreſſi muutmine — 15 k. ja endine adreſſ üles anda.

Ant kaaſtööd wõetakſe waſtu. Igal käſikirjal peab ſaatja täielik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Taſu makſetakſe kokkuleppimiſi mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. № 29 (Riigi panga waſtas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 4 kop.

Kuulutuſte hind: nonpareille-riba 20 kop. 4. küljel, lehe eesotſas 40 kop. Kuulutuſi, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 waſtu. Kuulutuſte waſtuwõtmine aga üleüldſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

Nr. 216 (240). Petrogradis, reedel, 18. (1.) ſeptembril. 1915. a.

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja ſtaabilt.

Riia ümbruſe wäerinnal oli ſakslaſte poolt mitu wäikeſt pealetungimiſe katſet. Sakslaſed, kes en aſt Kemmerni piirkonnas oja teiſe ida kaldal kindluſtada püüdſid, paiſati teiſepoole tagaſi. Sakslaſed tungiſid Wets-Roſe küla juures, põhja-lääne pool Wiregallenit, ka ſurnuaia kallale, kuid löödi ſiingi tagaſi.

Dwinski all pole midagi olulist. Waenlaſe jalawäe pealetungimiſe lõuna pool Driswjatõ järwe peeti meie ratſawäe kallaletungimiſe abil kinni. Bogini järweſt lõuna pool olewal wäerinnal oli ülewõim paljudes wõitluſtes meie pool ja meie wäed nihkuſid paiguti weidi lääne poole edaſi. Sjubſa küla piirkonnas lõuna pool Narotſhi järwe paiſati waenlane meie energiliſe hoobiga tagaſi ja põgenes korratult.

Wõitlus Danjuſchewo küla juures Wilia jõel allpool Smorgoni lõppes meie kaſuks. Waenlane katſus küll pealetungimiſt algada, aga ilma tagajärjeta. Krewo-Kroichini (põhja-lääne pool Baranowitſhit) — Ülem-Schara — Oginski kanali wäerinnal olid wähtearwuliſed oſaliſed kokkupõrkamiſed mis üleüldiſes ſeiſukorras mingiſuguſeid muutuſi wälja ei kutſunud.

Keſk-Stõri piirkonnas, Tſhartoriiſki juures ja ida pool Kolkit keeſtawad lahingud edaſi. Kulikowitſhi külaſt Stõri jõel ülemal pool Tſhartoriiſki löödi waenlaſe wälja. Niiſama ſaime wõideldes Koſchiſtſhe küla (ida pool Kolkit) uueſti jälle oma kätte, mille juures meie 5 ohwitſeri ja 100 alamwäeliſt wangi wõtſime.

Ida pool Lutski, mille meie kahe päewa eeſt maha jätſime, peeti käredat wõitluſt Silno küla piirkonnas. Waenlaſe kallaletungimiſe tõttu olid meie wäed ſunnitud mõnelt omalt wõitluſekohalt taganema. Tſumani küla poolt (lõuna pool Silnot) algatud teiſekordſe waſtulöögi teel läks meil ometi korda uueſti edaſi tungida ja waenlaſt kaewikuteſt wälja lüüa. Waenlaſe waſtulöök Karpalowka küla piirkonnas (Tſumani küla ligidal) löödi tagaſi.

Samuti ei olnud mingiſuguſt tagajärge waſtaſe pealetungimiſe katſetel Tſebrowi küla piirkonnas (põhja-lääne pool Tarnopolit) ja lõuna-ida pool Koslowi alewit.

Meie ratſawäe oſadel oli mitu kokkupõrkamiſt waenlaſe eelſalkadega Stripa jõe pahemal kaldal Dobropolje ja Hmeljowka küla piirkonnas (lõuna-lääne pool Trembowlit).

Seiſukorra kohta kindlamaid ſelgituſi ootama jäädes hoidis ſtaab, olgugi et tal meie ſõjariiſtade ſeiſukorra kohta hulk häid teateid käepäraſt oli, kokkuwõtete ja otſuſte tegemiſeſt kõrwale.

Praeguſel ajal aga peab ſtaab kohaſeks teada anda, et hulga õnnelikult lõpetatud ja weel edaſi keſtwate ſõjaliſte ettewõtete mõjul meie ſõjawägede rinna üleüldiſes ſeiſukorras uut pööret meie kaſuks tähele on pannud.

Wägede tõſtetud meeleolu, mis lõpmata paljudes järelſalkade lahingutes ſelgeſti oma täies kõrguſes ilmſiks tuli, ſai omale uut hoogu wõitudeſt, mis meie ſakslaſte üle wiimaſte päewade ägedates käſitſi wõitluſtes ja õnnelikkudes pealetungimiſtes ſaime, mis Swentſjanõ-Oſchmjanõ liiniſt ida pool olewas piirkonnas iſeäranis ſagedad olid. Meeleolu langemine ſakslaſte ridades ei ole oma korda ilma mõjuta meeleolu tõuſu peale meie wägedes jäänud: ſee langemine leiab omale waſtukõla ſagedamaks läinud juhtumiſtes, kus ſakslaſed oma kergemalt haawatud wõitluſewäljale maha wiskawad, wankrid taganemiſeteedele maha jätawad, ſõjariiſtad ja kuulid kõrwale loobiwad ja wette pilluwad, ja korratult ja närwiliſelt tuld annawad.

Plaanikindel, meie lepinguoſaliſte poolt laialt mõeldud ja metodiliſelt läbi wiidud kallaletungimine ſakslaſte läänepoolſe wäerinna waſtu on ühes ülemal tähendatud aſjaoludega uueks tõukeks liitlaſte uſu kõwenemiſele ükſteiſe jõu ja ſõjaliſe wäärtuſe ſiſſe.

Kaukaſia Ülemjuhataja ſtaabilt.

14. ſeptembril oli Oltõ ſihis tulewahetus Baraketi kõrguſtiku piirkonnas.

Melasgerdi ſihis on waſtaſtikku laſkmine luuramiſeſalkade wahel Mergeheli juures.

Muul wäerinnal muudatuſi ei ole.

„Armeiſki Weſtniku" ſõjaülewaade.

17. ſeptembril.

Stõri piirkonnas lõid meie wäed 14. ſeptembril waenlaſe katſed, Nowoſelki ja Kulikowitſi juures üle jõe tulla, tagaſi. Waenlaſe ratſawäe polk, kes Romanowo juureſt Kolki poole liikus, külwati meie ſuurtükiwäe tulega laiali.

Umbes kell kuus hommikul hakkaſid kolm waenlaſe bataljoni Tſhartoriiſki peale tungima, aga meie ſuurtükkide tuleandmine pidas nad kinni.

15. ſept. hommikul algaſime meie pealetungimiſt Stawõ—Goroſhi—Oborki wäerinnal. Päraſt wiſa wõitluſt lõime meie ſakslaſed eſimeſeſt kaewikute reaſt wälja.

Sereti jõe piirkonnas tükkiſid ſakslaſed kella 12 kuni kella 3 tagajärjetalt meie wäeoſade kallale, kes R. Olekſinetſis aſuwad. Nende kallaletungimiſte ajal ſundis meie ſuurtükkide tuli kaks waenlaſe pataread waikima. Selſamal päewal tungiſid mõned meie wäeoſad Koslow-Kuntſhitſi piirkonnas ſakslaſte ſuurtüki ja kuulipildujate tule peale waatamata kuni traataedadeni.

„375" kõrguſtiku ärawõtmiſe juures ſaime meie 15. ſeptembril wangidena kätte 64 ohwitſeri ja 2,085 alamwäeliſt; peale ſelle wõtſime meie 7 kuulipildujat ära.

14. ſept. tungis meie luuramiſeſalk Koſchelowitſe küla juures auſtrialaſte kallale ja wõttis ühe ohwitſeri ja 17 alamwäeliſt wangi.

Lääne ſõjawäli.

Pariſis, 16. ſept. Ametlik teadaandmine 16. ſept. kell 11 õhtul:

Päewa läbi keſtſid lahingud Souchez ja Vimis wahel olewatel kõrguſtikkudel, mille juures meie kõik kättewõidetud ſeiſukohad oma käes kinni pidaſime.

Champagnes ei lõpe käre wõitlus nendeſt ſeiſukohtades eespool, mis waenlane päraſt taganemiſt oma alla wõttis. Wõitlus keſtab ka Mesniliſt põhja pool olewa künka päraſt, kuhu ſakslaſte ſalgad ikka weel peatama on jäänud. Tahuri künka kallakutel ja Tahuri küla ligidal ja niiſama ka põhja pool Maſſiget. Kaunis tugewa ſuurtükitule alla wõeti mõlemilt poolt Le Pretre'i ja Jurmondi mets.

Havres, 16. ſept. Belgia ametlik teadaandmine 16. ſeptembril:

Öö 15. ja 16. ſeptembri wahel ja 16. ſeptembril terwe päewa oli Belgia wäerinnal ainult wäheſeline ſuurtükitule wahetus.

Italia-Auſtria ſõda.

Roomas, 16 ſept. Italia peakorteri teadaandmine:

Tolmino piirkonnas püüdis waenlane, keda meie wäed Santa-Maria kõrguſtikkudel ikka enam ja enam kokku ſuruwad, ööl waſtu 16. ſeptembrit ja 16-ndal ſept. kaks korda äkitſelt meie ſeiſukohtade kallale tungida, aga löödi mõlema korra pealt tagaſi.

Minewal ööl tungiſid meie Alpi wäeſalgad Monte-Nero mäeſerwadel Tolmino poole alla ulatawate waenlaſe ſeiſukohtade kallale, mille juures neil ſalkadel mitmes punktis korda läks auſtrialaſi tagaſi lüüa, neile raskeid kaotuſi ſünnitades. Meie wäed wõtſid 60 inimeſt wangi ja ſaid kaks kuulipildujat kätte. Iſonzo jõeſt püüdſime meie kolm ujuwat miini wälja, mis auſtrialaſed allawett olid laſknud, et meie ſildaſid häwitada.

Türgi-Ingliſe ſõda.

Londonis, 16. ſept. Täna luges India aſjade riigiſekretär Chamberlain alamkojas järgmiſed telegrammid ette, mis 16. ſeptembril kindral Nixoni käeſt olid ſaadud, kes Meſopotamias Ingliſe wägeſid juhatab. Eſimene telegramm käib nii:

„Kuuenda diwiſjoni ettewõtted Tigeri jõe tuleliinil olid teiſipäewal wäga edukad. Waenlaſe ſeiſukoht oli ſeitſe penikoormat Kutiſt ida pool ühe penikoorma laiuſe maa peal mõlemal Tigeri kaldal ja ulatas umbes kuus penikoormat jõe pahemalt kaldaſt eemale. Kallaletungimiſe plaan oli õnnelikult kokku ſeatud.

Üksik kolonn, mis kaheſt brigadiſt koos ſeiſis, läks kindral Delamani juhatuſe all päraſt esmaspäewaſt wäljaaſtumiſt jõe pahemale kaldale ja ſündis kõwendatud töötamiſe abil peagi waenlaſe leeri pahemale küljele, mille põhjapoolne oſa kell 10 hommikul päraſt kangekaelſet waſtupanekut meie hiilgawa kallaletungimiſe läbi lõpulikult lüüa ſai.

Leeri ülejäänud oſa wõtſid meie wäed umbes kella kahe ajal päewal oma alla. Öö tulekuks nihkuſid meie wäed waenlaſe ſeiſukohaſt, mis okaſtraadiga tugewaſti kaitſtud oli, weel lääne poole edaſi. Meie wäed lõid oma ſeiſupaikadele laagri üles. Päewa läbi oli ſõjariiſtade automobilidel ja ratſawäel, kes laagri külgedel luurajate kohuſeid täitſid, Türgi ratſawäeſalkadega kokkupõrkamiſi.

Türklaſte kaotuſed tapetutena olid wäga ſuured; jookſukraawid, mida türklaſed ſuure wiſaduſega kaitſeſid, olid ſurnukehaſid täis. Meie ſõjawäed ſaid mõned ſuurtükid, mituſada ſõjawangi ja ſuure hulga ſõjamoona kätte. Antud teadete järele ei ulata meie kaotuſed üle wiieſaja inimeſe."

Teine telegramm teatab:

„Waenlaſe ſeiſukohad Kutalamara ees langeſid meie wägede kätte, mille juures meie ſõjawangiſid ja ſuurtükka kätte ſaime. Waenlane põgeneb hoopis korratult Bagdadi poole, kuna meie wäed teda taga ajawad."

Mereſõda.

Sakslaſed Prantſuſe wetes. Bordeaux ja Nant'e linnaſt tulewad teated, nagu oleks Biskaya lahe ida poolſes oſas Noirmoutier juures Sakſa weealuſeid paatiſid nähtud, ja niiſama ka Loire jõeſuu lähedal ja Oleroniſt lõuna pool Gironde jõe juures. Pariſi mereminiſterium ſeletab ſel puhul, et waenlaſe weealuſte paatide ilmumine ſes piirkonnas rahulikkudele elanikkudele kardetaw ei ole ja admiralitet kõik aſjakohaſed abinõud tarwituſele wõtab. Biskaya lahes olewat Prantſuſe laewaſtikku on arwu pooleſt ſuurendatud ja ſuurendatakſe weel, niipea kui ſeda tarwis peaks tulema. Nii ei ſaa weealuſed paadid rohkem midagi korda ſaata, kui ainult mõnele kaubalaewale kallale tungida.

Balti ſõjatule piirilt.

Aa jõe mail.

Kuramaa Aa jõe ümbruſes on, nagu põgenejad jutuſtawad, tuleliini läheduſes peaaegu kõik talumajad maha lõhutud. Jõeſt kaugemal ei ole ſeda enam märgata.

Wanad inimeſed, kes paigale jäid, on praegu põldude koriſtamiſega ametis. Korjatakſe kartulit ja niidetakſe kaeru ning otre.

Peremeeſte poolt maha jäetud taludes talitawad Sakſa ſoldatid ning ſõjawangid, keda Sakſamaalt ſiia tööle ſaadeti. Tuleb ka rohkeſti ſarnaſeid taluſid ette, kus wili weel ſugugi wikatit pole näinud.

Annenburis ei ole wilja rekwireerimiſt weel olnud, kuid ſelle aſemel rekwireeriti karielajaid, nimelt nendes kohtades, kus Wene wõimude poolt Nabokowi ajal rekwiſitſion ette wõtmata jäi.

Rikkad õunapuu aiad ſeiſawad paljudel taludel tühjadena ning mahajäetutena.

Õunad lamawad mädanedes maas. Sakslaſed ei korja neid, aga lätlaſtel pole kohta, kuhu neid müügile wiia.

Teated Windawiſt.

Iſikud, kellel korda on läinud Windawiſt ära põgeneda, jutuſtawad, et ſiſſe- ning wäljaſõit ſelleſt linnaſt täitſa waba on. Sadama on ſakslaſed juba ſedawõrd puhtaks teinud, et laewad wabalt muuli ligi wõiwad ſõita. Otſekoheſt laewaühenduſt Sakſamaaga ning Liibawiga pole ſiiski weel ſiſſe ſeatud.

Linnas walitſeb täieline waikus. Kaubandusline elu on hoopis ära ſurnud. Kaupaſid pole poodides peaaegu ſugugi. Ka toidumoona ei weeta Sakſamaalt ſiſſe. Suhkrut ſaadeti natuke haawal ja müüdi 13 kop. nael, kuid nüüd on ſeegi otſa lõppenud.

Ainult õlut weetakſe rohkeſti ſiſſe. Wõõraſtemajad on kõik awatud; ſamuti ka õllepood. Õlle pudel makſab 8 kop. Jooſjateks on peaaſjalikult ſakslaſed iſe. Ka kaklemiſi tuleb joobnud peaga ette.

Windawi iſe ſild on wiimaks ometi korda ſeatud. Umbertaudſed talupojad weawad turule leiba, liha ja muud ſöödawat, kuid wäheſel mõõdul. Talupojad ei julge oma wiljatagawaraſid turgu ſaata, kartes et lõpuks iſe ilma jääwad. Kakskolmandikku wiljaſaagiſt rekwireriti ſakslaſte poolt ära.

Linnawalitſus laskis peenraha puuduſe pärast tſhekid wälja. Nende kõrwal käiwad weel Sakſa ja Wene rahad, kuid Wene paberirublaſid ei wõeta wastu.

Kohalik paſtor hoolitſes ſelle eeſt, et koolid jälle töötama hakkaſid. Õpetuſt antakſe Sakſa, Lati ning Wene keeles.

Pealinnas, 18 septembril.

Harilikult ei tõmba riiginõukogu walimiſed oma peale kuigi ſuurt tähelpanekut: on ju nõukogu ülesandeks wolikogu demokratliſtele kaldumustele „taſakaaluks" olla ja ſelle eeſt ſeista, mis wanameelſetele ja tagurliſtele ringkondadele püha on. Ometigi on ſellekordſed nelja nõukogu liikme walimiſed, mis tööstusliſte ringkondade poolt toimetati, oma jagu laineid ſünnitanud. Ja mitte aſjata!

Esmalt elame käesolewal ſilmapilgul peale elawaid riigiwolikogu päewi teatud tühjuſe ja õudſuſe ſilmapilku üle: politika on awaliku ſeltskondliſe elu näitelawalt kuſagile departemangude ja walitud ſeltskonna ſalongideſſe kadunud ja ſellepärast ſuudawad praeguſel ſilmapilgul laineid ſünnitada ka nähtuſed, milledel ſeltskondliſte jõudude wahekorra kujunemiſes õieti wähe wäärtuſt on; on ju ſelge, et kui mitte ainult uuelt walminud riiginõunik Laptew, waid kõik neli kadetid olekſid, ka ſee weel riiginõukogu politiliſes iſeloomus mingit tuntawat muudatuſt ſünnitada ei oleks ſuutnud. Ja kui ſiiski ſeltskond nelja uue riiginõuniku walimiſt huwiga tähele paneb, ſiis nimelt ſellepärast, et need nagu igaſuguſed teiſedki politiliſe tähtſuſega walimiſed ſeltskondliſe meeleolu baromeetriks on.

Mille poole näitab ſee baromeeter? Ta näitab, et kõigi atmoſphäriliſte jõudude rõhumiſte peale waatamata baromeeter jonnakalt tõuſeb, tõuſeb iſegi ſuurkapitali omanikkude ja tööstuſe kuningate ringkondades, kes muidu alalhoidluſe kantſiks on. Seſt kui ainult laiemad, politiliſelt wähe arenenud rahwahulgad oma rahulolematuſt bürokratia wõimutſemiſte wastu üles näitawad, ei ſuuda wiimaſt weel rahutuks teha; kuid ſeeſinkord muutub juba, kui ka ſuurtööstuſe kuningad bürokratia wastasrinda aſuwad. Ja teatud piirideni on ſee wiimaste riiginõukogu walimiſtega ſündinud. Siin on ka ſuurtööstusliſed ringkonnad ütelnud, et nad kontrollita walitſuſe kätte oma tulewikku ei uſalda.

Päewpäewalt jääb ſelgemaks, et ſee pööre, mida riigi iſemiſte politikale wolikogu ſunnitud kojulaskmiſega anda taheti, ometigi läbi ei löö ja tahes wõi tahtmata tuleb bürokratial ſeltskondliſte ühinenud jõudude pealerõhumiſega rehkendada. Taganemiſeks jäetigi ka targu tee lahti, kuna wolikogu „kuni 1. nowembrini" kokkukutſuda lubati. Sündmuſte käik ei laſe wiſt ennaſt kaua enam oodata ja nagu kuulduſed tõendawad, on põhjuſt arwata, et me juba lähemas tulewikus kuulda ſaame, kunas ſee enne nowembriline tähtaeg tulema ſaab. Nii läheb ikka rahwatarkus tõeks, et „kui ajad loodust ka ukſeſt wälja, ſiis tikub ta akna kaudu ikka ſiſſe".

Maaomawalitſuſe uuendamiſe küſimus Eestimaa rüütelkonna komitees otſuſtatud.

Eestimaa rüütelkonna komitee, kes maapäewade wolikogu wõimut talitab, on oma istumiſel 9. ja 10. ſkp. ka Eestimaa maaomawalitſuſe uuendamiſe eelnõu arutanud ja heaks kiitnud. Aprilli kuul juba otſuſtas rüütelkonna komitee keſkwalitſuſe ees ſelleks ſammuſid astuda, et Eestimaa talurahwa wabaſtamiſe ſaja-aastaſe mälestuſepäewa puhuks, 23. maiks 1916. a. oleks maaomawalitſuſt ſel ſihil uuendatud, et maaomawalitſuſeſt Eestimaal wõikſid kõik makſumakſjad oma eſitajate kaudu oſa wõtta. Wahe peal oli rüütelkonnale tunda antud, et praegu erakorraliſel ajal wõimata olla põhjalikkude uuenduſte teoſtamiſt loota ja et ka ſiſekubermangude ſemſtwo aſutuſte ſiſſeſeade Baltimaal praegu wäga ſuurte raskuſtega ühendatud oleks. Rüütelkonna komitees arwati ſiiski maaomawalitſuſe uuenduſt hädaſti tarwiliſeks ja otſuſtati walitſuſe poole niiſuguſe uuenduſte eelnõuga pöörda, mis praeguſe maaomawalitſuſe aluſel oleks ehitatud ja mis ajutiſe abinõuna ſiiski wõiks mõndagi aſja parandada.

Eſialgu olgu ſelle uuenduſte eelnõu kohta aga üleüldiſtes joontes niipalju tähendatud, et praeguſe maapäewa aſemele, milleſt ainult kõik rüütlimõiſaomanikud oſa wõtawad, kawatſetakſe niiſuguſt maapäewa Eestimaal aſutada, milleſt kõikide maamakſudemakſjate eſitajad wõikſid oſa wõtta, ja et peale ſelle ka maaräewa kõrwal weel terwe kogu maaomawalitſuſe aſutuſi, millel ülesandeks oleks kitſamas piirkonnas omawalitſuſe ülesandeid täita, kawatſetakſe tegewuſeſſe kutſuda. Maaomawalitſuſeſt oſawõtmiſe aluſeks on üheõiguſluſe põhjusmõte ſuur- ja wäikeomanikkude wahel pandud, nii et mõlemal liigil igal pool ühewõrd eſitajaid oleks. Kõik walimiſed omawalitſuſe aſutuſtes ja kogudes on wahekordſed, ſee tähendab, iga rühm ſaab niipalju eſitajaid, kui palju temal wahekordſelt poolehoidjaid on, nii olekſid ka wähemuſe huwid õiglaſelt kaitstud.

Wäljamaa.

Balkani umbſõlm. On täitſa aruſaadaw, miks praegu politikameeste pilgud Balkani poole ſihiwad: ſealt ähwardab nimelt uus tõuge Europa ſõja billiardi lauale lennata. Wiimaſt ſõna oodatakſe Rumenia poolt. Nii neliühenduſele, kui ka ſõjariiſtu heliſtawale Bulgariale on Rumenia poſitſion wäga tähtis.

Kohe pärast Bulgaria mobiliſatſioni wälja kuulutamiſt tähendaſid ajalehed, et Rumenia ſunnitud on tahtmata Wenemaaga käſikäes ſammuma. Seda nõudwat tema eluliſed huwid ning tulewiku tarwiduſed. Läheks Bulgarial korda Serbiat ja Greekamaad puruks lüüa ning oma piiriſid põhja-lääne poolſete naabrite kulul laiendada, ſiis ei wõi Rumenia enam wähematki lootuſt oma laiali pillatud poegade kogumiſeks hellitada . . . Tema rahwusliſed idealid langeks kokku ja majandusline järg ſatuks Suur-Bulgaria mõju alla.

Nii kõnelesid ja mõtlesid teiſed Rumenia eeſt. See aga, kelleſſe aſi otſekohe puutus, ei rutanud ſugugi otſuſtawate ſammude aſtumiſega. Arwamine, et Bulgaria mobiliſatſion otſe automatliſelt Rumenia ſõjawägede mobiliſatſioni eſile kutſub, oli ekslik. Rumenia jäi täitſa rahulikuks, wõi wähemalt püüab ta rahulikku nägu teha. Politiliſt takti mõõdetakſe ſeal juſt ſelle järele, kui palju walitſuſel korda läheb oma politiliſt ilmet warjata. Pole iſegi teada, kelle poole Rumenia kuningakoja ſümpatia kaldub.

Kui maaomanikkude erakonna liikmed kuningas Ferdinandi jutul hiljuti tähendaſid, et Dardanellid warſti ära wõetakſe, ruttas kuningas wastupidiſt arwamiſt awaldama. Kuninganna aga, kes ka jutuajamiſe juures wiibis, heitis ſaadikutega ühele arwamiſele, mispärast oletada wõib, et hoowi ringkonnas mingit kindlat waadet ei walitſe.

Peaminiſter Bratiano ſeiſukoht on piſut ſelgem. Oppoſitſioni erakondade eſitajatega juttu puhudes tunnistas ta wõimalikuks, et Rumenia wäed neliühenduslaſtega kaaſa hakkawad ſõdima, aga ainult ſel tingimiſel, kui ka Greekamaa ſõdima hakkab ning, mis weel tähtſam,—kui neliühenduslaſed wähemalt pool miljoni meeſt Balkani poolſaarele ſaadawad, lugemata Dardanellide piiramiſe wäeoſaſid. Teiſte ſõnadega: Bratiano arwates wõiks Rumenia ainult ſiis mängu alata, kui neliühenduslaſed tema kahjud kuhjaga kinni katakſ. Kuid milleks ſeda? Poolemiljoniliſe wäega wõtaks neliühendus ilma Rumeniatagi Bulgaria ning Auſtria-Sakſa ühendatud ſõduſid Balkanitel murda. Kõike ſeda ſilmas pidades peab arwama, et Rumenial mitte iſu ei ole ſõjalaiku kaaſa elada. Ta tahab nähtawasti rahuſaarekeſeks maruſe ookeani wahel jääda.

Iſegi Greekamaa ſõjakuſe on wiimaſel ajal tuntawalt langenud, kuigi mobiliſatſion kärmal läbi wiidi. Greeka ei taha kokkupõrkamiſeks põhjuſt ning ſuhuſt anda ja tõttas rajamaale laia neutral-wööd ſiſſe ſeadma, mis elekteriſeeritud wägede teine teiſele lähenemiſt takistaks.

Nii näeme, kuidas kõik ſündmuſed Bulgariale otſe wihku mängiwad. Aga kui Bulgaria weel Serbia wastu ſõda pole alganud, ſiis mõjuſid ſelleks arwatawaſti kõige enam ſiſemiſed olud kaaſa. Teatati ju ükſikuteſt mäſſukatſeteſt, mis mobiliſatſioni päewil ilmſiks tulid ning mis näitaſid, et laialdaste ringkondade keſkel ſõda kaugeltki populärne pole.

„Politikeni" teatel olewat Bulgarias eſialgſe palawuſe raugemiſt märgata. Neliühenduſe tõotuſel Balkanitele 50 tuhandet meeſt ſaata, kui ka Greeka otſuſtawal mobiliſatſionil olnud Bulgaria kohta õige ſuur mõju.

Ometi ei makſa weel mõelda, et Bulgaria oma plaanideſt lahti hakkab ütlema. Ei. Hoopis tõenäoliſem on, et Radoſlawow praeguſt tormieelſet waikuſt oma wägede koondamiſeks ning kordaſeadmiſeks tarwitab.

Seni kui eſimeſed paugud Makedonia piirilt alles koſtmata, on rahu wähemalt juridiliſelt makſew. Tarwitſeb aga kõige tühiſemal piiri ſekelduſel ette tulla — ja Europas ei leidu enam jõudu, kes wiha ning waenuga laetud wägeſid werewalamiſeſt ſuudaks tagaſi hoida. Balkani on praegu otſe nagu elektri batarei, mis üheainſa puudutamiſe järele ſädemeid heidab.

Greeka parlamendi erakorraline kokkutulek. Nagu Malta ſaarelt Londoniſſe teatatakſe, olewat Greeka peaminiſter Beniſelos parlamendi erakorraliſelt kokku kutſunud. Eſimeſel koosolekul andwat Beniſelos ſeiſukorra üle ſeletuſt, kuid jätwat kõik ſarnaſed küſimuſed, mis waieluſt wõiwad tekitada, üles tõſtmata.

Bulgaria wäejookſikud. Ajaleht „Uniwerſul" teatab: Mobiliſatſioni päewaſt alates on Bulgaria wägedeſt 800 meeſt täieliku ſõjariiſtade hulgaga üle piiri Rumeniaſſe põgenenud. 300 jookſikut on Widini ratſawäe polguſt pärit. Nad toodi Bukareſti. Jookſikud ſeletawad, et nad paremaks pidaſid põgeneda, kui „wenna-tapwaſt" ſõjaſt oſa wõtta.

Bulgaria ſõjakuulutus Serbiale tulewat 23. ſept., teatawad Pariſi lehed. Tähendatud päewaks jõudwat Bulgaria wägede mobiliſatſion lõpule: **Serbia ſõja aſjatundjad on ſelgeks teinud, et Bulgaria oma wägeſid Donau jõele koondab.** Warna ſadamat mineritakſe. Ühtlaſi algas ſeal ka linna tühjendamine. Kõik tundemärgid näitawad, et Balkani ſõda järjeſt lähemale nihkub.

Prantſuſe-Helwetſia piir on ſõjawõimude ſoowil ajutiſelt kinni pandud. Ka kirjade ning telegrammide ſaatmine Prantſusmaalt Helwetſiaſſe pandi ajutiſelt ſeisma.

Paron Wrangel ſurnud. Dresdeniſt teatatakſe Stockholmi, et paron Wrangel, kes Sakſimaal pikemat aega Wene ſaadiku kohuſid täitis, ära on ſurnud.

Sunduslik wäeteeniſtuſe küſimus Inglismaal. Omal ajal teatati Londoniſt telegrafi teel, et üks oſa Ingliſe miniſtriteſt üleüldiſe ſunduslike wäeteeniſtuſe kohuſtuſt läbi wiima kawatſeb hakata ja et ſelle tagajärjel miniſteriumi kriiſi wõib oodata. Nüüd kuuleme aſjaſt lähemalt.

„Daily News" tõi 17. ſept. (uue kal. jär.) ſõnume, et miniſtrite nõukogu wähemus ſunduslikſt wäeteeniſtuſt nõuab ja ſeda küſimuſt kabineti koosolekul arutuſele kawatſeb tõſta. Ei tule aga enamus uuenduſe nõudjatele wastu, ſiis astuwat kõik ſunduslike wäeteeniſtuſe poolehoidjad ametiſt tagaſi. Üleüldſe nimetas leht 8 miniſtrit, kes tähendatud ſammu kindlaſti olla otſuſtanud ette wõtta.

Hiljem aga teatas ſama leht, kui ka „Daily News", et uuenduſe nõudjad mitte oma mõtet läbi ei wiinud. Oſa neiſt, nende ſeas Lloyd George, olewat küll weel praegugi oma radikalſe arwamiſe juures, kuid teiſed kahtlewad, kas ſarnane ſamm praeguſel tõſiſel ajal küllalt otſtarbekohane on. Igatahes ei tule miniſteriumi kriiſiſt ſel korral oodata.

Wäljamaa kajad.

(Meie Stockholmi kaastööliſelt.)

Eesti aſjad „Berliner Tageblattis".

Wene tagurliſte lehtede Eesti ajakirjanduſe kallale langemiſe ſugu on otſaga „Berliner Tageblatti" ſeadnud. Jutuſtatakſe, kuidas Wene marurahwuslaſed eeſtlaſi riigiwaſtaluſes hakkaſid ſüüdistama, nimelt ſellepärast, et Eesti ajakirjandus, kes duuma kokkuastumiſe järele piſut wabamalt hingata julges, rahwale ſõdaſ peale pani mitte oma armſaks ſaanud aſukohti maha jätta.

Ka Eesti bataljonide aſutamiſe küſimuſt puudutab Berlini leht. Selles aſjas tõmmatakſe meie ning lätlaſte wahel piſut paralell.

Nähtawa rahulolemiſega nimetab „Berliner Tageblatt" ſeda aſjaolu, et Eesti lehed oma weergudele ſõnume wõtſid, milles öeldud oli, et Sakſa ſoldatid Kuramaal naisterahwaid ei ole wägistanud. Ühtlaſi awaldab Sakſa leht arwamiſt, et enne riigiwolikogu kokkuaſtumiſt eeſtlaſtel wõimata oli ſarnaſeid ſõnumeid ilmutada. Üleüldſe olewat eeſtlaſte meeleolus pärast wolikogu kokkuastumiſt teraw pööre ſündinud. (Justkui poleks Wene ſeltskonnas ſamaſugune meeleoluline pöörang läbi tehtud?! „Peal. T." toim.). Nad olewat wäga närwiliſeks muutunud, otſekui 1905. a. ärewuſe aegil, ning nägewat Wenemaa peaſtmiſt ainult reaktſionliſe bürokratia langemiſes.

Lõpuks puudutab leht weel Pärnu ſündmuſi ja awaldab Tallinna kindluſe komandandi ſeletuſe, mis uulitſanurkadel üles oli löödud. Üleüldſe paistab „Berliner Tagebl." kirjaſt, et ſel lehel Baltimaal wäga uſtawad kaastöölifed töötawad. Kas ei teaks kodumaalaſed öelda, misſuguſte ringkondadeſt ſarnaſed ſulemehed õieti pärit on? R. N.

Kellele wõlgneb Baltiski zeppelini wõõraskäigu eeſt?

Wäga huwitaw on Baltiski alewi ja Pakriſaare elanikkudele kuulda, kellele nad zeppelini wõõraskäigu eeſt „tänu" wõlgnewad. Selle kohta telegraferitakſe Ingliſe lehele „Daily Mail'ile" Kopenhageniſt järgmiſt:

„Zeppelini wiimane tormiſõit Baltiski ſadama kallale ſünnitas Berlinis palju rõõmu. Kõneldakſe, et ſee lend keiſer Wilhelmi poolt walmiſtatud plaani järele ette wõeti. Keiſer Wilhelm olewat nimelt riigipeade kokkuſaamiſel, mis teatawaſti Baltiskis ſündis, alewikeſt häſti tundma õppinud."

Mõistagi on ſee kuulujutt Kopenhageni kohwi ſeltskonnaſt pärit, ſeſt waewalt wõis Wilhelm oma wõõruskäigul ümbruſt ükſikaſjaliſelt tundma õppida, ja teiſeks ei pata Baltiski zeppelini wõõruskäikude jaoks üleüldſe mingiſuguſt tähtſuſt.

R. N.

Kodumaa.

Ikka junakſe weel! Karskete aegade peale waatamata tuleb, nagu teada, ſiiski rohkeſti joomiſt ette. See nähtus kordub ka tegewas wäeteeniſtuſes wiibijate ſeas.

Nii on Tartu garniſoni ülem järgmiſt teada annud;

„Et garniſoni alamwäelaste hulgas alkoholi joomiſe juhtumiſi on ette tulnud ja ka Tartu uulitſal tihti joobnud olekus inimeſi wõib näha, keelan mina korpuſe piirkonnas ja Tartu garniſonis igaſuguste piirituſejookide ja marjawiinade müümiſe ära. Panen politſeinikkudele ette kõigiſt ſelle määruſe rikkumisteſt mulle teatada, et ſüüdlaſi ſellekohaſelt karistada.“

Waielus linnaameti ja rewiſjoni komiſjoni wahel. Tänawu kewadel Tallinna Majaperemeeste Seltſi palwe peale heaks arwates linna ehituste kohta käiwaid ſunduslikka määruſi ja gaaſi ja elektri tarwituſe takſiſid eeſti keelde tõlkida, otſustas linnaamet, tähendatud määruste ja takſide tõlkimiſetööd linna rewiſjoni komiſjoni aſjaajaja peale panna. Kuid rewiſjoni komiſjon iſe oli ſelle wastu, eſiteks ſel põhjuſel, et komiſjoni aſjaajajal muidugi rohkeſti tööd on, teiſeks, et rewiſjoni komiſjoni juhatuskirja 22. par. põhjal rewiſjoni komiſjon iſe ja mitte linnaamet komiſjoni aſjaajajale käskuſid wõib anda. Linna juristkonſultant on ſeletanud, et linnaametil õigus oli, kui ta tõlkimiſe tööd rewiſjoni komiſjoni aſjaajaja peale panna tahtis ſeſt et ainult aſjaajaja ſiſemiſed komiſjoni tööd niiſuguſed on, mis üksnes komiſjoni eneſe käskimiſe alla käiwad. Linna wolikogu peab waieluſe küſimuſe ära ſeletama.

— Lastewanemate komitee walimine Tallinna realkoolis. Pühapäewal oli Tallinna Peetri realkoolis lastewanemate komitee walimine. Komitee eſimeheks waliti „T. T.“ peatoimetaja K. Päts, eſimehe abideks kooliõpetaja Kärk ja Tallinna ringkonnakohtu wannutatud rõik Soinatjew.

Wõrumaalt. Pindiſt. Raudtee wahtimiſega on meil õige täbar lugu. — Ülemuſe käſul peab wallaſt iga ööpäewa jaoks ſeitſe meeſt walla piirkonnas olewat raudteed walwama. Aga tihti tuleb ette, et mitmed tulemata jääwad ning ſellega tuleb ühel wahil 24 tundi ſügiſeſte tormide ja wihmawalingute käes lauſa taewa all raudteed mööda luuſida, kuna kahekeſi teine teiſe alla ſeda kohuſt tuleks täita. Peale ſelle ei ole wahtidel wallawalitſuſe poolt mingit tunnistuſt kaaſas. Sel põhjuſel tuleb tihti raudteeametnikkudega kokkupõrgamiſi ette, kusjuures raudteewalwaja mõnikord kõige ſamedamaid ſõimuſõnu, nagu mööda pilkõnet rahulikult peab ära kuulama.

„W. T.“

Wiljandiſt. Põhja-Balti Ajutiſe Komitee Wiljandi kreiſi oſakonna awamiſe koosolekule 13. ſept. oli üle 100 ſaadiku kogunud. Maakonna komitee liikmeteks waliti 25 liiget, nimelt eſimeheks R. Grau, abideks A. Lorits ja O. Leik, kirjatoimetajaks L. Sepp, abideks H. Raudſepp ja A. Siwul, kaſſahoidjaks R. Baars, abideks E. Kaſk ja H. Treufelt, lihtliikmeteks: H. Kümmel, H. Rigol, J. Kangur, R. Wene, A. Meiner, Allik, Rein, G. Roſenberg, J. Kõpp, M. Allmann, Paal, M. Rõgeo, P. Siim, A. Rust, P. Kuuſik ja A. Magus. Walitutest on linnaſt 5 iſikut ja igaſt kihelkonnaſt 2. Kihelkondade komiteed 10—20 liikmega waliti ka ära. Keſkkomitee liikmete walijateks Tartus peetawale koosolekule 20. ſept. waliti: R. Baars, H. Raudſepp ja L. Sepp.

Läbirääkimisteks komitee tegewuſe üle pikemat aega ei jätkunud. 108. diwiſjoni ülema käſukirja aſjus tehti maakonna komiteele kohuſeks diwiſjoni ülemuſe juures ſammuſid aſtuda, et rahwaſt nälja ſurmaſt päästa. Keſkkomitees peawad ſaadikud waldade raske majandusliſe ſeiſukorra kõne alla wõtma üleüldiſe maksuſüſtemi muutmiſe mõttes.

— Laenu-Hoiuühiſuſe koosolek jäi 13. ſept. pidamata — liikmeid ei tulnud tarwiliſt arwu kokku. Koosolek oli ſelleks kokku kutſutud, et paljuid õiguſi mis üleüldiſe koosoleku käes, nagu liikmete wäljaheitmiſt j. m., nõukogu ja juhatuſe kätte ſaada. See püüe leiab liikmete ſeas wõõrastuſt, ſeſt ei ſaada aru, mis otſtarbel ühiſuſe eesotſas olijad ainuwalitſeja õiguſt oma kätte ſoowiwad ſaada. Nähtakſe ainult liikmete hulgale kahjulikka otſtarbeid. Oleks hea, kui kõik liikmed ſeda näeks.

—on.

Pealinna teated.

Üliõpilane M. Mats †. Nagu üleeila teataſime, jõudis üliõpilaſe M. Matſi ſõjas langemiſe üle 10. ſkp. kurb teade kodumaale.

Kohe ſõja alguſ aſtus M. Mats wabatahtliſelt ſõjawäkke. Teenis Ahtõrski huſaride polgus Keiſerliku Kõrguſe Olga Aleksandrowna eskadronis. Wapruſe eeſt ſai kaks Georgi riſti (4 ja 3 järgu) ja oli juba kolmanda ſaamiſeks ettepandud. Langes Galitſias. Kadunu lõpetas 1911. a. Riias waimuliku ſeminari ja õppis kuni ſõtta minekuni Peetri linna politehnikumis. Seltſimeestele on tema ſuureks kaotuſeks. Oma lõbuſa meelega ja rõõmſa ilmawaatega oskas ta ka teiſa kaaſa kiskuda.

Rahu tema põrmule wõõral pinnal!

Riiginõukogu liikmete walimine kaubanduſe ja tööstuſe eſitajate poolt. Petrogradi börſe ruumides oli 16. ſeptembril kaubanduſe ja tööstuſe eſitajate koosolek, et riiginõukogu liikmeid walida, nimelt 2 liiget kaubanduſe ja 2 liiget tööstuſe eſitajatena.

Päraſt ſeda, kui riiginõukogu liige W. J. Timirjajew walimiſe koosoleku awanud, aſtub P. P. Rjabuſchinski üles ja peab ſüütawa kõne. Kõige eſiteks kangelaſemeelſet ſõjawäge ja ſelle kõrgemat ülemjuhatajat terwitades, wõtab P. P. Rjabuſchinski politiliſed küſimuſed kõne alla ja teeb ettepaneku, et käesolew koosolek ſeaduſeandliste aſutuste kokkukutſumiſt ja ſeltskonna uſalduſewäärilise walitſuſe ametiſſe ſeadmiſt nõuaks. Sellekohane otſus wõib, nagu kõneleja arwab, Keiſri Majestedi juurde ſaadetawa ſaatkonna mõju ja tähtſuſt palju tõsta.

P. P. Rjabuſchinski kõne äratas üleüldiſt tähelepanekut ja poolehoidmiſt. Politiliste otſuste tegemiſe wastu astus küll Witebski börſekomitee eſitaja krahw Tatiſhtſhew üles, keda ka Permi börſekomitee eſitaja Kurmakow toetas, kuid P. P. Rjabuſhinski ettepanek wõeti lõpuks ikkagi wastu, kuna ainult kaks häält ettepaneku wastu oli.

Selle järele kuulutatakſe waheaeg, kus kandidatide üle eraldupidamiſi üksikute walijate gruppide wahel peetakſe. Koosoleku uuesti algamiſel waadatakſe walijameeste wolituſed läbi. Selgub, et koosolekul 109 walijameeſt wiibib. Pandakſe ette ſedelitega kandidatiſid üles ſeada. Selle juures ſaawad hääli — kaubanduſe eſitajatena: A. J. Gutſhkow—101, J. P. Laptew—57 ja W. P. Litwinow-Falinski—8; tööstuſe eſitajatena P. P. Rjabuſhinski—105, H. E. Weinſtein—61 ja W. W. Shukowski—24. Awaldawad nõusolemiſt end hääletada laſta Gutſhkow, Rjabuſhinski, Weinſtein, Laptew ja Shukowski, kuna aga Litwinow-Falinski oma kandidaturi maha wõtab. Kuulidega hääletamine annab järgmiſi tagajärgeſid: A. J. Gutſhkow—100 häält poolt ja 9 häält wastu, P. P. Rjabuſhinski—99 poolt ja 10 wastu, J. P. Laptew—78 poolt ja 31 wastu, H. E. Weinſtein—58 poolt ja 51 wastu, W. W. Shukowski—44 poolt ja 65 wastu. Sellega ſaid riiginõukogu liikmeteks: A. J. Gutſhkow, P. P. Rjabuſhinski, J. P. Laptew, ja H. E. Weinſtein.

Oma politiliste waadete poolest on Gutſhkow teadupäraſt oktobriſt, kuna ta riiginõukogus keſkerakonda lubanud aſtuda. P. P. Rjabuſhinski tunnistab iſe end edumeelſeks (progreſſistiks). Misſuguſeſſe erakonda riiginõukogus aſtuda, ſeda ei tea Rjabuſhinski weel mitte, kuna ta ülemkoja politiliste erakondade kokkuſeadega ütleb end mitte tuttawa olewat. J. P. Laptew, kui kadet, ühineb riiginõukogus muidugi pahema tiiwa meestega. H. E. Weinſtein on eſimene juut, kes riiginõukogu aſutamiſeſt ſaadik nüüd ſinna ſiſſe peaſes. Ta iſe tunnistab end demokratliste põhjusmõtete poolehoidjaks.

Üliõpilaste palwe tagaſi lükatud. Teadupäraſt on ülikoolide õigusteaduſe fakultedis ja kommertsinstitutide mõned õppeaſjad ühed ja needſamad. Sellepäraſt awaldaſid kohaliku ülikooli õiguſeteaduſe fakultedi üliõpilaſed, kes kommertsinstitudiſt tulnud, palwet, et neid neiſt tähendatud õppeaſjadeſt ekſamitel wabaſtataks, milles nad kommertsinstitudis ekſami juba ära on andnud. Õiguſeteaduſe fakultedi profesſorite nõukogu tegi aga ſelle palwe kohta eitawa otſuſe.

Kuidas ahju kütta. Linnapealik würſt Obolenski on küttematerjali kokkuhoidmiſe mõttes juhatuskirja wälja andnud, kuidas ahju ja pliitaſid kütta, et puid wähem kuluks.

Kaupmehed on kohustatud oſtjatele ka ½ kopikate kaupa raha tagaſi andma, nagu linnapealik politſeile tähelepanemiſeks ettekirjutanud.

Päewaſündmuſed.

— Petrogradi poolel. Suurel proſpektil juhtus maalikunſtnik profesſor Makowskiga õnnetus. Prof. Makowski ſõitis woorimehe peal, kes trammi waguniga kokku põrkas. Prof. Makowski kukkus ſõiduriistaſt wälja ja ſai ſelle juures ſuure haawa pea külge ja peaaju põrutuſe. Meelemärkuſeta olekus wiidi prof. Makowski haigemajaſſe, kus ta eila õhtul kella 6 ajal ſuri. Haigewoodi juures wiibiſid kuni wiimaſe ſilmapilguni kadunu abikaaſa ja kaks tütart.

Langenud ſõjamehe kirjaſt.

Weel mõne aja eeſt kirjutas ſõjas langenud üliõpilane M. Mats oma ſõbrale Petrogradi, kus ta ſeda hingeliſt ſeiſukorda ja halbu aimduſi kirjeldab, mis ka julget ſõjameeſt mõnel ſilmapilgul kütkestada wõiwad. Ta kirjutas muu ſeas:

„Oled ſa kunagi eelaimduste ſiſſe uskunud? Ma iſe olen neiſſe uskuma hakanud. Oli kaks juhtumiſt, mis mind uskuma panid.

Kord ühe ſuure lahingu ajal ſüünitas meie jalawägi ſuurt korratuſt wastaſe jalawäes, kuna wiimane rutuliſult taganema lõi. Oli tarwilik ratſawäe tormijooksu nende peale ette wõtta ja ſelleks määrati meie polk. Üleüldiſelt on ratſawäe tormijooks korratuſeſſe ſattunud waenlaſe jalawäe peale wähe kardetaw ettewõte, kuna wiimaſe kohta ſee täieliku wangiwõtmiſe ehk häwitamiſega lõpeb. Meie ratſutaſime juba kiirelt mäekünka peale, mille taga waenlane pidi olema, kui meid ſeisma jäeti ja meie aſemele teine (noorem) polk ette ſaadeti, kuna meid wanu ſõjamehi tõſiſema ſilmapilgu jaoks alale jäeti. Kuni ſelle ſilmapilguni elaſin ma ſuurt ärewuſt läbi, ehk ennaſt küll rahustada püüdſin, et hädaohtu meie jaoks wähe on ja ma palju kardetawamates ſeiſukordades olen olnud, kuid ikka terweks jäänud. Kuid aruſaamata ärewus wiimas mind ja kergelt hingaſin alles ſiis, kui teiſed meie aſemele ſaadeti.

Weerand tunni päraſt tuli N. polk tormijooksult tagaſi. Waenlane on puruks löödud, kuid polgu eſimene eskadron oli waenlaſe kuulipildujate riſttule alla ſattunud. Oleks meie polk atakeerinud, ſiis oleks N. polgu eſimeſe eskadroni aſemel meie eskadron olnud ja meie oleksime tema ſaatuſe oſaliſeks ſaanud...“

*

Teine kord oli aga ſeiſukord wastupidine: hädaoht oli käega katſutaw, kuid M. Mats läks julgelt talle wastu, ilma et mingi halb eelaimdus teda rõhunud oleks. Ta kirjutab:

„Mõne aja eeſt olime waenlaſe poolſel jõekaldal maakuulamiſel. Ujuſime jõeſt läbi. Kohe jõe taga ſeiſab külake. Sõitſime külaſt mööda ja ſaime teada, et ſeal kõigeſt tundi kolm tagaſi ſakslaſed olid olnud ja praeguſel ſilmapilgul küla taga metſas, wersta poolteiſt eemal, wiibiwat. Kuid meil ei olnud õiguſt elanikkude ütelusté peale kindlaks jääda: meie pidime kas iſe oma ſilmaga waenlaſt nägema, ehk tema poolt lastud ſaama. Ma ſõitſin üksipäini ette. Ma teadſin häoti, olin ſelle peale kindel, et metſa weerul talumehe onnis ſakslaste eelwahid on, kuna metſa weeru wariul waenlaſe read pikutawad. Ülitõredas meeleolus ſõitſin ette ja ootaſin iga ſilmapilk laſkmiſt. Kuid nad wiiwitaſid. Mind ſee ärritas. Ma ligineſin onnile ſamma 40—50 peale ja ſeiſataſin. Onni juures ſeiſis „газда“ (peremees). Ma hõikan talle:

„Газда, е у вас германы?“

„Нима“ — wastab muidugi waikewenelane.

„Брешешь, въ селѣ мнѣ балакали, что е“ — hõikan talle uuesti. Sel ſilmapilgul kestis onni ligidalt jõe peale kogupauk umbes 25—30 püsſiſt.

„Wot, ometigi!“ mõlkus mul peas. Mu hobune pööras iſe jala pealt ümber ja kihutas tagaſi. Sakslaſed awaſid minu pihta korratut tuleandmiſt. Kuulid winguſid mu ümber. Ei mäleta kunas ja kuidas moodi üks kuul minu kaelas rippuwat pikkſilma tabas, kuid ma iſe ja mu hobune ei ſaanud riiwatagi. Kuidas ei wõi peale ſeda eelaimduſteſſe uskuda.“

Sõjawäljal wiibides huwitas langenu kogu aeg kodumaa eluga ja palus ſeltſimehi talle kirjutada. Wiimaſel ajal oli ta maakuulamiſe ſalga juhiks Galitſias ja 12. ſeptembril lõpetas waenlaſe kuul ta noore elu.

Riigiwolikogu ringkondades.

Karskuſe edendamine.

Rahaminister on riigiwolikoguſſe ſeaduſe eelnõu ſiſſe annud, mille järele 1 miljon rubla riigikaſſaſt karskuſekuratoriumitele abiandmiſeks küſitakſe. Peab tähendama, et ſellekohaſed ſummad karskuſekuratoriumite toetamiſeks iga aasta on wähemaks kärbitud, nii et nad 1903. aastaſt alates 4.781.000 rubla pealt 367.000 r. peale 1914. a. alaneſid. Oma ſeletuskirjas tähendab rahaminister, et karskuſe edendamine rahwa ſeas täie hooga peab edaſi keſtma, kuna ſelleks riigikaſſaſt tuleb raha anda. Ka nõuab rahaminister Petrogradi karskuſekuratoriumile uuesti abiraha, kuna ſee riigiwolikogu poolt käesolewa aasta eelarwes 350 tuh. rubla ſuuruſes koguni maha kustutati, ſeſt et kuratoriumi majapidamiſes täieline korratus awalikuks tuli.

Põllumajanduslikud ühistegeliſed aſutuſed ja kodune käſitöö.

Põllutöö ja maakorralduſe peawalitſus nõutab ſellekohaſe eelnõu läbi põllumajanduſliste ühistegeliſte aſutuſte toetamiſeks ja koduſe käſitöö edendamiſeks 3.502.817 rubla 1916. a. kohta. Eelnõule juurdeliſatud ſeletuskirjas tähendatakſe, et praeguſe ſõja ajal iſeäraliſe tähenduſe on omandanud mõned koduſe käſitöö harud, ſellepäraſt ongi ülemaltähendatud ſummaſt ſuurem oſa — 2.426.000 rubla koduſe käſitöö peale arwatud.

Wäljarändamiſe korraldus.

Wäljarändamiſe peawalitſus nõutab wäljarändamiſe korraldamiſeks 1916. a. kohta 21.500.000 rubla, ſellega 5.600.000 rbl. wähem, kui käesolewa aasta eelarwes oli üles wõetud. Seletuskirjas tähendatakſe, et mõned wäljamineku oſad on õige tuntawalt wähenenud, kuna ſõjapäewadel peawalitſuſel wõimata on waremalt kawatſetud plaani järele wäljarändamiſt korraldada. Riigiwolikogu ſellekohaſele ſoowile wastu minnes on wäljarändamiſe korralduſe peawalitſus Siberis olewateſt müügile määratud kroonu maade tagawaraſt ligi poole oſa ſõjawäelaste perekondade jaoks otſustanud wälja eraldada.

Kanged joogid tulewad peale ſõda uuesti müügile.

Rahaminister P. L. Bark on riigiwolikoguſſe ſeaduſe-eelnõu ſiſſe annud, mille järele karistuſi ſuurendatakſe aktſiiſi määruste rikkumiſe ja joobnud olekus uulitſale ilmumiſe päraſt, misſugune ſeadus § 87 põhjal ongi juba läbi wiidud. Seletuskirjas tähendab minister Bark peale muu, et päraſt ſõda kangete jookide müük ſel ehk teiſel kujul uuesti ſiſſe ſeatakſe, kuid wägijookide müük ſünnib muidugi kitſendatud piirides. Ega anta ſiin mitte nii laialiſt wõimaluſi, nagu enne ſõda ſes aſjas makswad olid.

Niimoodi annab rahaministri ſeletuskiri mõista, et päraſt ſõda alkoholi müük uuesti algab, kuigi kitſendatud piirides ja wõimalustes.

„Edumeelſe bloki“ koosolek.

Neil päewil on, nagu „Birſhew. Wed.“ teatab, „edumeelſe bloki“ koosolek ära peetud. Ka on koosolekul tähelpanekut ſelle peale juhitud, et parempoolſed organiſatſionid ja walitſuſe abirahadega ülewalpeetawad ajalehed wiimaſel ajal riigiwolikogu wastu kihutustööd teewad. Selleks on kõik need ajutiſed ja ajalehed keſkkohaſt näpunäiteid ja juhatuſt ſaanud.

Päewauudiſed.

16. ſeptembril oli keiſerlikus telgis Keiſri Majestedi iſiklikul eesistumiſel miniſtrite nõukogu koosolek.

Eila 17. ſeptembril on miniſtrid pealinna tagaſi jõudnud.

On kõwad jutud käimas, et koosolekul riigiwolikogu kokkukutſumiſe küſimuſt arutatud ja koguni otſuſeks tehtud wolikogu juba ſeptembri lõpul kokku kutſuda.

Uued riiginõukogu liikmed. Saratowi kubermangu ſemſtwo walis riiginõukogu liikmeks krahw Olſufjewi, Wjatka ſemſtwo aga L. W. Jumaſchewi.

Ametimuudatuſed. Petrogradi wäeringkonna ülem jalawäe kindral Frolow on põhja wäerinna ſõjatarbete muretſemiſe korraldaja ülemaks nimetatud, kuna ta ſõjanõukogu liikmeks edaſi jääb. Tema aſemele Petrogradi wäeringkonna pealülemaks on nimetatud Dwinski wäeringkonna pealülem ſõjawäe inſhener kindral Tumanow.

Arstiſid 2. järgu maakaitſewehi tegewaſſe wäkke ei kutſuta. Terwishoiu peawalitſus on ſeletanud, et arstid, keda 2. järgu maakaitſeliste hulka on arwatud, käesolewa ſõja ajal tegewaſſe wäkke kutſumiſeſt koguni on wabaſtatud.

Platſikaardid Nikolai raudteel, Petrogradi ja Moskwa wahel käiwates rongides kaotatakſe 29. ſeptembriſt ära.

Huwitaw abielu lahutamiſe lugu tuli ſinodis neil päewil läbiwaatamiſele. Abielu lahutamiſt palub 70-aastane kunſtnik, kuna tema naine 18 aastat tagaſi truuduſt olla murdnud. Kohalik konſiſtorium andis lahutamiſeks luba, kuna ſinod omalt poolt ſedaſama tegi.

Petrogradi wäeringkonnas heinte hinnad kindlaks määratud. Petrogradi wäeringkonna ülem on heinte hinnad kindlaks määranud oma ametipiirkonnas ja Soomemaal, nimelt 70—50 k. Soomemaal ja 70 k. puud mujal.

Kiiewi õpeaſutuste ewakueerimiſe kohta kuuleb „Now. Wr." järgmiſt: Ülikooli arstiteaduſe fakultet, niiſama ka arstiteaduslikud kurſuſed jääwad paigale. Ülikooli teiſed fakultedid ja naisterahwaste kõrgemad kurſuſed wiiakſe arwatawaſti Saratowisſe üle, ſest et nende ruumiſid Kiiewis ſõjaotstarbeteks tarwitatakſe. Kõik Kiiewi keſkkoolid jääwad paigale."

Soome kindralkuberneri Seyni oodatakſe tulewal nädalal pealinna. Tema ſõit olla Soome maapäewa awamiſe küſimuſega ühenduſes.

Poliitiliste wäljaſaadetute nimekirja on uus politſei departemangu direktor käſkinud kokku ſeada.

Üliõpilaste mobiliſeerimiſe asjus kuuleb „Denj", et ſõjateenistuſeſſe peaasjalikult ewakueeritud kõrgemate õpeaſutuste õpilaſi hakatakſe wõtma, kuna ſedaſama korda teiste kõrgemate õpeaſutuste õpilaste kohta õige ettewaatlikult tuleb tarwitada.

Sõjamaks raudteeſaadetuste pealt. Rahaministeeriumi juhataja A. Nikolajenko on miniſtrite nõukogule iſeäraliſe kawatſuſe ette pannud, mille järele 3. nowembri (1914.) ſeaduſe peale põhjendatud ſõjamakſu wõtmiſt ſaadetuste pealt raudteel järgmiſe aasta peale pikendatakſe, ſ. o. kuni 31. detſembrini 1916.

Kaubandus ja tööſtus.

Lihaturult.

Neil päewil pidas põllutöö departemangu juures iſeäraline komiſjon lihapuuduſe wastu wõitlemiſe asjus nõu. Koosolekul ſelgitati ette, miſſugune rekord praegu Wenemaal lihaturul walitſeb. Sõjawäe ja rahwa toitmiſeks läheb neil iga päew 20,000 karwlooma, aastas 7 miljoni. Kui nüüd arwatakſe, et 10 miljoni aastas tarwis läheb ja riigis üleüldſe 50—70 miljoni karwlooma on, ſiis ei wõiks loomade puudust olla. Kuna lihahinnad ſiiski ikka kallimaks lähewad. Siis oli ſee nähtus enne ſõda loomulik. Kõigi kulturrahwaste juures on tungiwalt tarwiliste ainete hinnad tõuſmas, ſest et igaſuguſe elunõuete rohkenemine elu kallimaks teeb. Wenemaal mõjub lihahindade tõuſmiſeks weel ſee, et Wenemaa koduloomade arw rahwa arwuga tajakaalus ei tõuſe. Lõuna-Wenemaal on teravilja kaswatamine edenenud ja loomade pidamine wähenenud. Kui ſelleſſe panna, et lihahinnad wiimaſel ſõjaajal nii palju järele on tõuſnud, ſiis on ſee [illegible] tuleb ſellest, et loomade weowagunite puuduſe, loomade haiguste jne. päraſt takistuſi on. Muidugi mängib ſelles asjas ka ſuure kaſu püüdmine oma oſa. Päris kallis aeg tuleb alles päraſt ſõda, kui Lääne-Europa Wenemaalt liha hakkab tahtma ja puud liha 12—14 rbl. hakkab makſma. Põllumajanduſele tuleb aga ſiis loomade kaswatamiſes kullawihma.

Et lihapuuduſt nüüd juba wähendada, oli põllumajanduſe inſpektor D. Bodisko ette pannud, et waja on loomade nuumamiſega katſeid teha.

Koosolek arwas, et ſee abinõu lihapuuduſt ei kaotaks. Lihapuuduſe wähendamiſeks tuleks terwe rida abinõuſid tarwituſele wõtta, mis loomapidamiſt edendada aitakſid ja lihaturu tingimiſi korraldakſe.

Willaturult.

Lambawillade turul on põnew ſeiſukord. Willa pakutakſe wähem müüa, kui oſta ſoowitakſe. Willakaupleſed ſeletawad, et nemad kõik willad on ära müünud, mis neil olid. Kalewiwabrikantide arwamiſe järele peab kaupmeeste käes weel 100,000 puuda müümata willa olema, mida nad tahetakſe ära müüa, kui hinnad weel kõrgeks tõuſewad.

Kõige ſuurem puuwillade hind kindlaks määratud.

Tööſtuſe ja kaubanduſe miniſterium on ſundusliſe määruſe annud, milles puuwillade hinna ülemmäär kindlaks on tehtud. Neil [illegible] makſawad esimeſt ſorti puuwillad 25—24 rbl. ja kolmas ſort 19—20 rbl. puud. Petrogradi ja Moskwa ringkonnas on puuda hind 10 kop. kallim.

Mitmeſuguſed ſõjateated.

Sakslaſed ei ſaada oma wägeſid Wene wäerinnalt ära. Ajaleht „Daily Mail" teatab 16. ſept. et kuulujutud Sakſa wägede edaſiſaatmiſe kohta ida wäerinnalt lääne ſõjawäljale, omale kinnituſt ei leia. Leht ſeletab ſeda asjalugu aktiiwſe tegewuſe kõwenemiſega Wene wäe poolt, mille tagajärjel ſakslaſed enam oma jõudude nõrgestamiſe peale Wene ſõjawäljal, olgu ka kõige wähemal mõõdul, mõtelda ei wõi.

Sakslaste kaotuſed. Amsterdamiſt teatatakſe, et ſakslaſed Riia piirkonnas wäga ſuuri kaotuſi on ſaanud.

„Neuu Rotterdamſche Courant" kirjutab 17. ſept: „Tõuſeb kahtlus, kas tahawad ſakslaſed oma pealetungimiſt Wenemaa ſiſſe edaſi jatkata, kui nad Düna jõe oma wõimu alla ſaaks. Teiſe kaitſeliini hoidmiſe juures põikaſid wenelaſed uueſti eluſtawaſt wõitluſeſt kõrwale ja ſakslaste ootuſed, neid niiſuguſt lahingut waſtu wõtma ſundida, jääwad iga päewaga wähemaks. Keſk-Europa riigid mäletawad muidugi Napoleoni ſõjakäiku ja kõigeſt omaſt walmisolekuſt hoolimata ei aju nad arwatawaſti ſarnaſele õnnekaigule. Sakſa wägede ülemjuhatus on wiſtiſti mitu korda omale küſimiſe ette pannud, kas need [illegible] ja hädaohud, mis ſakslaſi Wene jõudude häwitamiſe katſe juures waritſeb, ka wõidukootuſtele waſtawad on, ja kas ei ſaaks käepäraſt olewaid jõuduſid ſuurema wõiduloomuſega kuſagil teiſes kohas tarwitada".

Nende arutuste põhjal tuleb leht otſuſele, et ſõjaline tegewus ida wäerinnal warſti ſeiſma jääb. Edaſi tähendab leht, et Wene ſõjawägedele wõitluſewõimuſe ſeiſukord alles on jäänud. Auſtrialaste ſeiſukord läheb halwemaks, kui Rumenia liitlaste poole hakkab.

Sakſamaa kaubanduſe kohta merel. Kuulujutus, nagu oleks Suurbritannia walitſus Sakſa kraami wäljawedu erapooletutesſe riikidesſe wiimaſel ajal rahulikult ſündida laſknud, on omale ka parlamentliſtes ringkondades waſtukaja leidnud. Unioniſtide ſaadik Gendl pani walitſuſele ſel puhul arupärimiſe ette. [illegible] ſeletas, et Sakſa ſaaduſte wäljawedu Ühisriikidesſe tegelikult ſeiſnud on, kuna Inglise walitſus ainult niiſuguſte kaupade wäljawedamiſe wõimaluſt on tunniſtanud, mis enne 1. märtſi 1915. a. Sakſamaalt olid tellitud ja ära makſetud. Kui ka nende kaupade wedamiſt ära keelata, ſiis tuleks ſellest kahju ainult erapooletutele riikidele, kuna Sakſamaa [illegible] raha ſeaduſliſel ajal [illegible] ſaaks ſaata. Peale ſelle lubab Inglise walitſus Sakſamaalt wahel [illegible] ja keemiliſi preparatiſid wedada, kuna [illegible] ainult ſel korral, kui nende [illegible] korda läbi tõeks teha, et nõutawaid preparatiſid ainult Sakſamaalt wõib ſaada, ja tarwidus nende järele wäga ſuur on.

Teated Eesti ſõjameestest.

Otto Sternbeck, kes ſõja algul [illegible] tegewaſſe wäkke läks, on [illegible] alamohwitſeri [illegible]. Peale [illegible] ſeiſjatiſt pulkuſt läks nr. O. Sternbeck [illegible] Minski poole tagaſi.

Staabikapt. Robert Joh. p. Tummik [illegible] langenute nimekirjas awaldatud.

Wäll. Kirjast. Oſaüh. „Ühiselu"
Wastutaw toimetaja H. Preſs.

„Pealinna Teataja" üksikuid numbrid müüakſe järgmiſtes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus, Walgas ja Riias.

Dr. L. JAKOBSON.
606-914 (Sifil., weneriſa, naha- ja [illegible], elektri wõtmine) wet [illegible]. Ka naiste peale [illegible] k. 9—11 [illegible] k. 2—5 [illegible]. Забалканскiй пр., уг. 3-й роты д. 31, кв. 6.

Фельдшеръ оказываетъ медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскiй, 66, кв. 26. 7—10 в.

Oſaw ämmaemand
annab ſünnit. ja naiſtejalgſel. nõu ja abi igal ajal. Pet. pool. Широкая, 20, кв. 17. Tel. 279—12.

Kunſthambad
waſtuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9, кв. 7. Kõnetr. 183-38. **A. K. Toom.**

Osaw ämmaemand
Annab lahkeste abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверскаго пр., Pet. pool. Tel. 526—57.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2, уг. Невскаго
Kella 9—12, 6—10 õht. Naiſt. eraldi. Terawa tronik. trippert ja **Süfiliſe 606-914** ſpetſ. arstimine. Suguorg. korrat., ſchanker. Uus arstimiſe- ja järeluur.-wiis.

Eesti
kohaotſimiſe kontor
tarwitab ja ſoowitab kõikſugu naisteenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскiй кан., д. № 72, кв. 35.

12. juunil 1915. langes ſõjawäljal kangelaſe ſurma meie unuſtamata ja truu ſeltſimees

Mihkel Jüri p. Mats

Sügawasti kurwastanud P. P. E. Ü. 2.
„Ilmarine".

[illegible] kuulatud
schofferite kool Inſeneri juhatuſel.
Garash Central.
Sõidukunſti ära õpetan [illegible] õpetus [illegible] 80 rbl., Jaotoupa maks on wõimalik. Woſneſensk. 3, tel. 527-05.

Schofferite kursused
täielik üleſpidam. atteſtadiga ja kohaga 85 rbl. Tingimiſed 10 k. margi eest. Рузовская, 11.
Soowitam. kohtadele.

Stampide walmiſt. tehas tarwitab
meister-mehanikat
kes **oſaw** ſtampide walmiſtamiſes ja elektjentr. preſſidega töötamiſes. Teatada: Петроградъ, Больш. Пушкарская, д. 7, кв. 17, peale kella 7 õht. Sinna tarwitatakſe ka lukuſeppaſid ja treialiſi täpipealſete tööde jaoks.

Eesti perekonnas antakſe ſuur, kuiw päikeſepaisteline tuba mööblitega ehk ilma wälja. Waadata wõib igap. k. 3—5 p. l. Adres: Англiйскiй пр., № 122, кв. 3.

Narwawärawa taga
müüwad
üksikuid numbrid:

Ajalehemüüja Sarecki —wärawate juures,
Ajalehemüüjad—Putilowi wabriku wastas.
Piltſi raamatukauplus— Петерг. шоссе, 41.

Lesnois
Aiwaſe wabriku ligidal, wõtab meie lehe peale tellimiſi, kuulutuſi wastu ja müüb üksikuid numbrid hra **Julius Heinrichſoni**
kauplus nr. 26
Центр. рынокъ, Выб. шоссе, уг. II Муринск. пр.
„Pealinna Teataja" talitus.

M. ja T. Seltſi, all olewad Petrogradi A. A. [illegible] asutatud.
Raamatupidamiſe kurſuſed 47341
Пет. ст. Большой пр. 38-а, телеф. 615-37 [illegible] „Petrogradi" kolm aastat enne [illegible]. Teoreetiline õpetus, täieline tegelik ettewalmist. raamatupidamiſe, [illegible]. [illegible] 454 [illegible]. Teatelehed makſuta. **Soowitamine kohtade peale.** Wenekeele ja [illegible] makſuta õpetam., [illegible]. Op. algab 10. ja 20. ſept. [illegible] 9—10 hom. kuni k. 9 õh. antud [illegible].

„Pealinna Teataja"

üksikuid numbrid müüwad Petrogradis:

„Ühiselu" raamatukauplus — Офицерская, 5.
A. Luige raamatukaupl. — В. О., 11 лин., д. 36.
Wennaste Lammas magaſin. — Литейный пр., 28.
M. Bowa tubakamagaſin. — Обводный кан., 122. Balti waksali lähedal.
J. Marko uurimagaſin. Курляндская, 26.
A. Reinwaldt'i tubakakauplus. Глазовая, д. 1.
Sepa piimakauplus. Пет. стор., Малый пр., 66.
J. Türna piimakauplus. В. О., Гавань, уг. Мал. пр. и Княгининской ул. Городск. рын., № 20.
P. Jõks'i tubakakauplus. Остр. Голодай, Желѣзнозаводская ул., 12.
Soome waksalis — ajalehtede ja raamatute kioskides.
Anna Kogeri piimakauplus. Пет. стор., Малый пр., д. 22.
K. Motſhalowi tubakakauplus. Безбородкинскiй пр., д. 13/27.
E. Steinbergi tubakakaupl. Soome waksali wastas.
O. Steinbergi pagari äri. Выб. стор., уг. Ломанской и Нюстадской 5—7.
Treu kauplus, уг. Англiйск. пр. и Торговой ул.
A. Lanteri piimaäris. Забалканскiй пр., 14.
Golojewski wärwim. magaſin. Суворовскiй пр., 40а.
R. Tiimanni piimakauplus. В. О., уг. 3 лин. и Средн. пр., 34/15.
Schilbergi kauplus. Уг. 9 роты и Лермонтовскаго пр., д. 23.
ja kõik ajalehemüüjad uulitſatel.

Trükitud J. Watſari trükikojas, Petrogradis, Sadewaja 35.